

การส่งเสริมเกษตรกรเครือข่ายอาชีพการเลี้ยงไก่ประดู่หางดำแบบยั่งยืนโดยความร่วมมือของ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นใน อ.ทุ่งช้าง จ.น่าน

สุวิทย์ โชติพันธ์¹ สุรเชษฐ์ ปินทิพย์² ปราณี รอดเทียน³ ชัยโรจน์ โพธิ์เจริญ³

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการศึกษานี้เพื่อพัฒนารูปแบบและการดำเนินงานของเครือข่ายกลุ่มเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ประดู่หางดำที่มีการดำเนินงานหลักโดยเกษตรกร และมีเจ้าหน้าที่รัฐที่เกี่ยวข้องในพื้นที่เป็นพี่เลี้ยง ดำเนินการศึกษาในช่วงเดือน กรกฎาคม 2555 – มิถุนายน 2556 ในตำบลและ อำเภอทุ่งช้าง จังหวัดน่าน ใช้รูปแบบการศึกษาแบบปฏิบัติการแบบมีส่วนร่วมโดยมีเกษตรกรจำนวน 16 รายและเจ้าหน้าที่รัฐสำนักงานปศุสัตว์อำเภอทุ่งช้าง เจ้าหน้าที่สำนักงานอำเภอทุ่งช้าง และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้เข้าร่วมในการศึกษาในครั้งนี้ ทำการวิเคราะห์กรอบความคิดของงานวิจัย และรูปแบบการผลิตทั้งระบบตั้งแต่ต้นน้ำ กลางน้ำ และปลายน้ำร่วมกับเกษตรกรในช่วงต้นของการศึกษา รวมทั้งการประเมินโครงการโดยใช้หลักการของ CIPP model ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่พอใจและมีส่วนร่วมในการดำเนินงานของกลุ่ม ถึงแม้ว่าเกษตรกรส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการเลี้ยงไก่พื้นเมือง แต่ก็ยังคงต้องการความรู้และเทคโนโลยีในการเลี้ยง เช่น การจัดการด้านอาหารและเครื่องฟักไข่ ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรประกอบด้วย การที่กลุ่มมีผู้นำที่เข้มแข็ง มีภาวะผู้นำ มีการจัดการการเลี้ยงและป้องกันควบคุมโรคที่ดี และการประชาสัมพันธ์ สร้างการรับรู้เกี่ยวกับไก่ประดู่หางดำให้แก่ผู้บริโภค ประสิทธิภาพการผลิตไก่ของกลุ่มเกษตรกรในช่วงที่ฝูงไก่พันธุ์ให้ผลผลิตไข่เป็นเวลา 5 เดือนนั้น พบว่า จำนวนไข่และเปอร์เซ็นต์ฟักออกของไข่ตบแรกเท่ากับ 12.08 ± 2.27 ฟอง และ $70.28 \pm 10.30\%$ ตามลำดับ ต้นทุนการผลิตไก่ขุน ที่อายุ 90-120 วัน เท่ากับ 87.63 ± 23.49 บาท อัตราการตายในไก่พันธุ์ที่อายุ 13 เดือนของเกษตรกรอยู่ในช่วง 12.50-75.0% ส่วนอัตราการตายของไก่ขุนช่วงอายุ 1 เดือนเท่ากับ $30.08 \pm 22.01\%$ ทั้งนี้พบว่าอัตราการตายของเกษตรกรในแต่ละรายมีความแตกต่างกันอย่างมาก และพบว่า เกษตรกรที่มีอัตราการตายของไก่พันธุ์สูง จะมีอัตราการตายของลูกไก่สูงด้วย การจัดการการเลี้ยงและสุขศาสตร์ที่ดี โดยเฉพาะในช่วงกกลูกไก่, การมีโรงเรือนที่เหมาะสมที่สามารถป้องกันลมโกรกและฝนสาดได้ และมีการจัดการป้องกันควบคุมโรคที่ดี โดยเฉพาะการทำวัคซีนและการให้ยาปฏิชีวนะในช่วงที่ไก่เครียด สามารถลดความเสียหายและเพิ่มผลผลิตไก่ของกลุ่มเกษตรกรได้

คำสำคัญ: ไก่พื้นเมือง, ไก่ประดู่หางดำ, เครือข่ายอาชีพการเลี้ยงไก่, ความยั่งยืน

¹ คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ อ.เมือง จ.เชียงใหม่

² สำนักงานปศุสัตว์อำเภอทุ่งช้าง อ. ทุ่งช้าง จ.น่าน

³ สำนักงานปศุสัตว์เขต 5 จ.เชียงใหม่

Promotion of sustainable Native chicken (Pradu Hamgdum) raising network with cooperation motivated with farmers and cooperation with Local Administrative Organization in Tungchang district, Nan province

Suwit Chotinun ¹, Surached Pintip ² Pranee Rodtein ³, and Chairaj Pocharearn ³

Abstract

The objectives of this study was develop the system and implementation of commercial chicken raising network which was operated by the farmers and supported by authorities from associated government sectors. The study was implemented during July 2012 - June 2013 in Lae sub-distict, Thung Chang district, Nan province. Participatory action research (PAR) was applied. Sixteen farmers and the associated government authorities including DLD, Department of Provincial Department and Local Administrative Organizations in Thung Chang district were participated in this study. The activities including management throughout the production chain and network management were mainly operated by the farmers and supported by the government authorities. CIPP model was used to evaluate the success of the network. The results revealed that the majority of the farmers satisfied and had the willingness to participate the network activities. Although all farmers had experience on backyard chicken raising, they still needed knowledge and technologies such as feeding management and hatchery machine. The keys of success of sustainably operates the network were the leadership of the network's leader, the knowledge and implementation of chicken raising and disease prevention, and the generating of the consumer's perception on this chicken breed to crate the market opportunities. The production performance of parent stock from 5 months of laying period showed that the number of eggs and hatchability of first clutch were 12.08 ± 2.27 eggs, and $70.28 \pm 10.30\%$ respectively. Production cost of 90-120 days old fattening chickens was 87.63 ± 23.49 baht. The mortality rate in parent stocks and fattening chicken flocks were 12.50-75.0% and $30.08 \pm 22.01\%$ respectively. These mortally rates were greatly different among famers. Improvement of raising and sanitation management especially brooding period, proper housing system that could prevent wind and rain, and good management on disease control and prevention using vaccine and antibiotics could be applied to increase chicken production performance.

Key Words: Indigenous chicken, Pradu- Hangdum, farmer raising network, sustainability

¹ Faculty of Veterinary, Chiangmai University, Muang, Chiang Mai,

² Thung Chang District Office, Department of Livestock Development, Thung Chang, Nan

³ The Fifth Regional Livestock Office, Department of Livestock Development, Chiang Mai